

Kartlegging av regler for muntlig føring av dokumentbevis for retten i europeiske land

Av Irene Hagen

Notat til Domstolkommisjonen

1. juni 2020

1 Innledning

Dette notatet er utarbeidet på oppdrag fra Domstolkommisjonen. Bakgrunnen for oppdraget var et ønske om å kartlegge regler for muntlig føring av dokumentbevis for retten i europeiske land. Det er innhentet et sammenlikningsgrunnlag for følgende regler og praksis for bevisføring i norsk rett:

Lovregler:

Straffeprosessloven § 302: «Skriftlig bevis leses opp av den som fører beviset, når ikke retten bestemmer noe annet.»

Tvisteloven § 26-2: «Dokumentbevis føres ved at beviset gjennomgås, og det som er viktig påpekes. Gjennomgåelsen skal ikke være mer omstendelig enn behovet for forsvarlig bevisføring tilsier.»

Praksis:

Det er i utgangspunktet bare det som er lest opp under den muntlige hovedforhandlingen, som kan anses for å være «dokumentert», og som dermed kan legges til grunn for avgjørelsen. Om ikke alt blir lest høyt, blir det merket av under alles påsyn hva som skal anses som dokumentert («streken»). Med digital dokumentføring skjer markeringen digitalt.

Om kartleggingen:

Det ble sendt ut forespørslers til følgende europeiske land: Sverige, Danmark, Finland, Tyskland, Frankrike, England og Wales, Skottland, Belgia, Nederland, Polen, Slovenia, Spania, Italia og Østerrike.

Vi har fått fullstendig tilbakemelding fra Sverige, Danmark, Finland, Tyskland, Frankrike, England og Wales, Skottland, Belgia, Nederland, Polen, Slovenia og Spania. For Italias vedkommende ble det sendt tre henvendelser for Administrative Procedural Law, Civil Procedural Law (inkl. Labor Law) og Criminal Law, og vi har fått delvis tilbakemelding. Vi har mottatt svar vedrørende Administrative Procedural Law og Civil Procedural Law, men ikke vedrørende Criminal Procedural Law. Østerrike har vi ikke mottatt tilbakemelding fra.

Følgende spørsmål ble sendt ut:

Question No. 1: What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

Question No. 2: How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

Question No. 3: Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

2 Kort om resultatene

I de fleste land anses det ikke nødvendig (eller ønskelig) å lese opp dokumentbevis for at innholdet skal anses som dokumentert og kunne legges til grunn for avgjørelsen i sivile saker, verken i henhold til lovbestemmelser eller praksis. I mange land er det heller ikke noe krav om at dokumentbevis i straffesaker må leses opp muntlig (ord for ord eller mer summarisk) for å kunne inngå som del av det faktiske grunnlaget for avgjørelsen. Det er stor variasjon vedrørende spørsmålet om dokumentbevis leveres inn digitalt eller i papirform, men flere land har et pågående eller nylig arbeid med digitalisering. Nesten ingen land har regler om noen spesifikk tidsramme for bevisfremleggelsen. I mange land er tiden som er disponibel til muntlige forhandlinger i sivilprosessen så kort at det synes unødvendig med noen normering av tid for fremleggelse av bevis.

3 Spørsmål 1: Lovbestemmelser om fremleggelse av dokumentbevis?

Question No. 1: What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

3.1 Oppsummering av svar på spørsmål 1

I flertallet av landene foreligger det ingen krav om opplesning av dokumentbevis.

3.2 Sverige

I både **sivil- og straffeprosessen** er det åpnet for at domstolene på alle trinn kan nøye seg med å vise til de dokumentbevis som tjener som grunnlag for rettens avgjørelse, og opplesning av dokumenter (ev. avspilling av lyd- og bildeopptak) kan begrenses til det nødvendige. Alle bevis som er tillatt fremlagt av partene er som hovedregel offentlige dokumenter, som enhver i utgangspunktet vil ha krav på innsyn i.

3.3 Danmark

I **sivile saker** fremlegger partene skriftlige bevis (for retten og motparten) på forhånd. Retten kan bestemme at dokumentbevis må sammenstilles til et utdrag. Under hovedforhandlingen gir saksøkeren en kort presentasjon av saken og fremlegger bevis. Opplesning av dokumentbevis skjer kun i det omfang det er anledning til. I **straffesaker** må skriftlige bevis leses opp, slik som i Norge.

3.4 Finland

Generelt skal skriftlige bevis presenteres under hovedforhandlingen i den grad det er nødvendig. Dommeren skal i samarbeid med partene bli enige om hvor mye av det skriftlige beviset som skal leses opp.

3.5 Tyskland

Straffeprosessen: Siden staten bærer bevisbyrden for tiltaltes skyld, må hvert faktum bevises i rettsaken. Det klare utgangspunktet er at all informasjon i et dokument som er av betydning for å bevise faktum, må leses opp for å kunne benyttes som bevis. Samtidig foreligger det en

bestemmelse som tillater en «selvlesningsprosedyre», som åpner for at dokumentbevis blir tilgjengeliggjort slik at aktørene kan lese gjennom dem på egen hånd. De aktuelle dokumentene anses som ført i saken fra de blir tilgjengeliggjort. I sjeldne tilfeller kan en rapport fra hoveddommeren erstatte opplesning av dokumenter. Dette unntaket fremgår av rettspraksis og beror på ytterligere betingelser, særlig at partene samtykker. I mindre straffesaker er det ingen muntlig høring, kun en skriftlig prosedyre. I disse tilfeller foretas det ingen opplesning av dokumentbevis. Tiltalte har imidlertid rett til å be om et rettsmøte, og hvis dette gjøres, gjelder de generelle reglene som angitt ovenfor.

Sivilprosessen: Siden partene har kontroll over prosedyren, og hver part bærer bevisbyrden for fakta tilknyttet egne argumenter, er situasjonen en annen enn i straffeprosessen. Sivilprosessen inkluderer normalt en høring, men mange saker kan behandles skriftlig dersom partene er enige om det. I slike tilfeller foretas det ingen opplesning av dokumentbevis. I de tilfeller det foretas muntlige høringer, er det tilstrekkelig å vise til dokumentbevis, og det kreves ingen opplesning. Det er heller ingen krav om at originaldokumentet blir forelagt retten. Dersom det foretas opplesning, er det ingen krav om at dokumentet må leses opp ord for ord. Gjennomlesning gjøres generelt kun dersom ordlyden er av betydning. Det er tilstrekkelig å levere dokumentet til retten, og dersom dokumentet kan fungere som bevis for faktum, inngår dokumentet som en del av bevisvurderingen.

3.6 Frankrike

I Frankrike blir det stadig færre muntlige høringer i sivilprosessen. I tillegg er høringene i straffeprosessen svært korte, bortsett fra i saker om de mest alvorligste forbrytelsene (hvor man kan risikere mer enn tre års fengsel).

Det er ingen krav om opplesning av dokumentbevis i **sivilprosessen**, men dette kan likevel gjøres dersom partene ønsker det. Bevis fremlegges i saksforberedelsen. I prinsippet er selve høringen ikke til for å fremlegge bevis, men for å diskutere saken.

I større **straffesaker** skal bevisene fremlegges direkte for juryen (dersom jury benyttes), mens det i mindre straffesaker er muntlige høringer samt eventuell gjennomgang av dokumenter.

3.7 England og Wales

Det kreves tillatelse for å fremlegge bevis. Vurderingen av en tillatelse for dokumentbevis vil bero på om dokumentets autenticitet kan fastslås, og om det kan fremlegges i sin originalform eller i form av en autentisk kopi. Det er ingen krav om opplesning av dokumentbevis verken i **sivil- eller straffeprosessen**. I **sivile saker** er det tilstrekkelig at en part viser til dokumentet i de innledende skriftlige innleggene. I **straffesaker** må dommeren påse at kravet om rett til kontradiksjon om bevisførselen er ivaretatt i den muntlige høringen.

3.8 Skottland

Regler om hvorvidt et dokument vil bli tillatt som bevis, og hvordan dette blir vurdert osv., fremgår ikke av lovbestemmelser, men av rettspraksis. Både i **sivil- og straffeprosessen** må partene utarbeide en liste over dokumenter som påberopes som bevis («list of productions»), og partene skal ha adgang til innsyn i disse. Det ser ikke ut til å foreligge spesifikke regler eller rettspraksis om opplesning av dokumentbevis.

3.9 Belgia

For at et dokumentbevis skal kunne benyttes i en rettsak, må dokumentene leveres inn til retten slik at partene har tilgang til dokumentet. Det foreligger ingen bestemmelser om opplesning i **sivilprosessen**.

I **straffeprosessen** er opplesning av politirapporter et prinsipp, men eventuelle dokumentbevis som ikke har blitt opplest, blir likevel ikke ansett som ugyldige. Det skjer svært sjelden at dokumentbevis blir opplest i rettsmøtet. Samtlige dokumentbevis er en del av saksmappen, som alle aktørene har ubegrenset tilgang til.

3.10 Nederland

I **straffeprosessen** kan dokumenter tjene som bevis, og de fleste straffesakene er først og fremst basert på dokumentbevis. Dommeren vil normalt høre den tiltalte, men høring av vitner skjer kun unntaksvis. Det foreligger ingen generell plikt for opplesning av alle relevante dokumenter. Imidlertid kan ikke dokumenter, som ikke er lest opp eller gitt en muntlig oppsummering av, benyttes som bevis dersom dette kan være til ugunst for den tiltalte.

I **sivilprosessen** er det ingen regel som pålegger partene å lese opp skriftlige bevis, og varigheten av den muntlige høringen er i de fleste sivile saker begrenset til omtrent 90 minutter. En stor del av denne tiden benyttes til annet enn faktum. I store saker er det ikke tid til å vise til alle skriftlige bevis. Det er likevel ikke et problem, siden retten må ta i betraktning alle skriftlige bevis som er tilstrekkelig presentert i de skriftlige innspillene i forkant av den muntlige høringen. Alle bevis som er fremlagt, enten muntlig eller skriftlig, inngår i rettens vurdering.

3.11 Polen

Straffeprosessen: I den polske straffeprosessloven er det to muligheter til å føre dokumentbevis under en hovedforhandling: enten på begjæring fremmet av en part (*bevisbegjæring*) eller på rettens eget initiativ (*ex officio*). Begjæringen sendes retten så snart som mulig og bør begrunnes med hvilke omstendigheter det enkelte beviset belyser. Med mindre begge parter samtykker til bevisfremleggelse, er det opp til retten å bestemme om en begjæring fører frem. I lang tid var utgangspunktet at bevis skulle leses opp av administrator under hovedforhandling, men i praksis ble det kun lest opp dersom partene anmodet om det, eller retten fant det nødvendig og hensiktsmessig. I oktober 2019 trådte det i kraft en bestemmelse om at de tillatte dokumentbevisene skal anses som opplest ved hovedforhandlingens avslutning selv om de i realiteten ikke er lest opp. I slike tilfeller må retten notere en «opplesningsantakelse» i rettsboken. Dette anses som kodifisering av langvarig praksis i straffesaker.

Sivilprosessen: I utgangspunktet er saksgangen lik som i straffeprosessen, med noe ulike avslagsgrunner siden det er partene som har hovedansvaret for bevisene. I henhold til en relativt ny regel i den polske sivilprosessloven, får alle dokumenter som er tilsendt eller fremlagt i saken, formell status som en del av saksdokumentene. Dokumentene trenger derfor ikke å leses opp.

3.12 Slovenia

Sivilprosessen: Det er ikke nødvendig med opplesning av dokumentbevis. Det kom en ny bestemmelse i 2017 om at opplesning kun gjøres dersom det er nødvendig med vektlegging av en ordrett opplesning, eller dersom dommeren anser opplesning nødvendig. Bestemmelsen ble vedtatt fordi opplesning av dokumenter kan være tidkrevende, ikke-økonomisk og kan forsinke saksgangen.

Straffeprosessen: Hovedregelen er at dokumenter skal leses opp under hovedforhandlingen hvis bevisene blir undersøkt *ex officio*. Dommeren kan 1) kreve en oppsummering av innholdet og 2) beslutte at det ikke er behov for opplesning dersom samtlige aktører allerede er gjort kjent med innholdet.

Tidligere avhør av vitner eller sakkyndige skal leses dersom det er nødvendig for å oppfriske minnet eller for å avklare motsetninger. Tidligere avhør av den tiltalte skal også leses dersom det er nødvendig å undersøke en tilståelse, eller for å avklare motsetninger.

3.13 Spania

Sivilprosessen: Det er to høringer. Slik jeg forstår vår kontaktperson, skal dokumentbevis legges frem og *kan* leses opp i den innledende høringen. I den etterfølgende høringen foretas det ingen opplesning av dokumentbevisene, men det kan vises til dokumentene i høringen. Retten leser selv gjennom de ulike dokumentbevisene, men dette skjer utenfor selve høringen.

Straffeprosessen: Tilsvarende som i sivilprosessen. Dokumenter blir produsert av partene sammen med deres skriftlige uttalelser, og disse *kan* leses opp som en støtte for avhør av parter, vitner og sakkyndige.

3.14 Italia

Civil Procedural Law (including Labor Law): Dokumentbevis presenteres vanligvis i sin opprinnelige skriftlige form. Det foreligger ingen krav om opplesning av dokumentene i rettsmøtet.

Administrative Procedural Law: I de italienske administrative domstolene skjer bevisgjennomgang i all hovedsak ved undersøkelse av dokumenter. Det foreligger ingen krav om opplesning av dokumentene i rettsmøtet.

4 Spørsmål 2: Praksis om fremleggelse av dokumentbevis?

Question No. 2: How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

4.1 Oppsummering av svar på spørsmål 2

I de fleste land foregår bevisfremleggelsen (og eventuell opplesning) i praksis i samsvar med lovbestemmelser eller praksisutviklede rettsregler som er forklart under spørsmål 1. Det er stor variasjon vedrørende spørsmålet om dokumentbevis leveres inn digitalt eller i papirform, men flere land har et pågående eller nylig arbeid med digitalisering.

4.2 Sverige

Siden den rettslige reguleringen er romslig, foregår bevisfremleggelsen i praksis på den måten som retten har bestemt i henhold til reglene.

4.3 Danmark

I **sivilprosessen** blir skriftlige bevis gjennomgått, og det mest relevante blir lest opp, f.eks. dersom ordlyden er avgjørende for saken. Øvrige deler av skriftlige bevis skal det kun refereres til. I **straffeprosessen** må bevisene leses opp. Dommerne har en fysisk versjon av dokumentbeviset.

4.4 Finland

I praksis fremlegges bevis i henhold til en behovsanalyse. De siste årene har det pågått et digitaliseringsprosjekt, og i noen distrikter benyttes et digitalt system for straffesaker. Målet fremover er at avgjørelser kun skal basere seg på det materialet som er tilgjengelig i elektronisk form.

4.5 Tyskland

Dokumentbeviset presenteres i henhold til lovbestemmelsene.

I **straffeprosessen** må dokumentbevis leses opp. Dette gjelder uavhengig av om dokumentet er et fysisk dokument, elektronisk dokument eller kopi av et dokument.

I **sivilprosessen** er det kun det originale skriftlige dokumentet som kan anses som dokumentbevis, men dokumentet behøver ikke å være lest opp for retten. Kopier eller digitale versjoner av dokumentet anses ikke som dokumentbevis. Likevel kan slike dokumenter være gjenstand for undersøkelse av dommeren, slik at de likevel kan være av betydning for sakens utfall.

4.6 Frankrike

Lovbestemmelsene spesifiserer ikke om det kreves elektroniske eller fysiske dokumenter. Det normale er å skanne dokumentene i en elektronisk fil, slik at det kan presenteres elektronisk. Det antas at originaldokumentet må være autentisk dersom det skulle være behov for å sjekke det nærmere.

4.7 England og Wales

Sivilprosessen: Det er to alternative måter å fremlegge bevis på: 1) Papirdokumenter, f.eks. i ringperm. Hvis det er en stor mengde dokumenter, bør det utarbeides en «kjerne» med de viktigste dokumentene. 2) Elektroniske dokumenter kan benyttes i noen rettsmøter ved rettens tillatelse.

Straffeprosessen: Det er to alternative måter å fremlegge bevis på: 1) Papirkopier av dokumentbevis som er benyttet i Crown Court, bør leveres i et indeksert og nummerert system. 2) Elektronisk presentasjon av bevis er utbredt på grunn av en digital «ClickShare»-teknologi som benyttes i domstolen.

4.8 Skottland

Adgangen til fremleggelse av bevis avhenger i stor grad av typen rettssak i sivilprosessen og typen prosedyre og domstol i straffeprosessen. Det kan virke som det ofte er variasjon mellom ulike domstoler. Både i sivil- og straffeprosessen er det et pågående arbeid fra domstolene og Tribunal Service om digitalisering. Fysiske kopier er likevel fremdeles normen i de fleste domstoler (men ikke i de overordnede domstolene).

4.9 Belgia

Sivilprosessen: Dokumentene kan fremlegges fysisk eller elektronisk.

Straffeprosessen: De viktigste dokumentbevisene presenteres i rettsmøtene ved hjelp av saksmappen, som alle har tilgang til. I praksis presenteres dokumentasjonen i et analogt/fysisk format.

4.10 Nederland

Straffeprosessen: Alle aktørene har fått tilgang til og tilstrekkelig tid til å gjennomgå saksmappen med alle dokumentbevisene. Det er et pågående arbeid om digitalisering av saksmapper. Dommeren har gjennomgått dokumentene før rettsmøtet og gir normalt et sammendrag av det som anses som mest sentralt. Både påtalemyndigheten og forsvareren kan be om at spesifikke dokumenter skal gis i et sammendrag eller leses opp. I de tilfellene det foreligger digitale saksmapper, er ikke nødvendigvis dokumentene tilgjengelige i papirform.

Sivilprosessen: Det har vært en rekke forsøk på å digitalisere utvekslingen av dokumentbevis, men de fleste forsøk har ikke lyktes. Det normale er at det inngis fysiske skriftlige dokumenter.

4.11 Polen

Felles: Lang saksbehandlingstid hos polske domstoler har i alle år vært et vedvarende problem. Dette gjelder både i sivil- og straffeprosessen. Med sikte på effektivisering endres prosesslovene relativt ofte. Alt foregår imidlertid på papir, og det finnes ikke noen tilsvarende løsning til den norske aktørportalen.

Straffeprosessen: Påtalemyndigheten lister ønskede bevis i tiltalen, og den tiltalte får en frist til å komme med et tilsvarende svar på tiltalebeslutningen, hvor en fremmer egen bevisbegjæring. Retten får dokumentene for å kunne ta stilling til om bevisbegjæring fører frem. Dokumentene legges ved begjæringen eller leveres i neste rettsmøte, og det samme sendes / deles ut til motparten. På den måten er dokumentbeviset gjennomgått av alle aktører. Det er sjelden et reelt behov for å lese opp dokumentene. Opplesning er aktuelt i to tilfeller: dersom det kreves av partene, eller dersom retten anser det som nødvendig. Det er i så fall administrator som leser opp hele eller deler av dokumentene eller foretar en oppsummering av innholdet.

Dersom ingen av aktørene kommuniserer et ønske om opplesning, kommer en regel innført i oktober 2019 til anvendelse: Alle dokumentbevis som er tillatt fremmet, skal anses som opplest uten en faktisk opplesning. Likevel finnes det enkelte aktører som henger igjen i det gamle regelverket, noe som medfører en tidkrevende opplesning av deler av dokumentbevisene.

Sivilprosessen: Den nye sivilprosessloven, som trådte i kraft i november 2019, har som mål å effektivisere rettergangen, eksempelvis gjennom en mye mer detaljert saksforberedelse. Dokumentbevis legges ved stevning og tilsvarende, innleveres under saksforberedelsen eller senere

ved hovedforhandling. I praksis fremstår det som om partene i sivilprosessen ofte blir enige om at dokumentene anses som bevis uten at de er opplest, og dette skjer i mye større grad enn i straffeprosessen. Så lenge retten ikke har fattet en kjennelse om at enkelte bevis ikke tillates ført, blir dokumentene en del av bevisbildet uten opplesning, med mindre retten bestemmer at dokumentet helt eller delvis skal leses opp. Det er imidlertid sjelden aktuelt med opplesning av dokumentbevis. Så lenge dokumentene er en del av saksdokumentene, dvs. at bevisbegjæringen ikke avslås av retten, anses dokumentene som en del av bevisbildet.

4.12 Slovenia

Sivilprosessen: I praksis blir dokumentbevis normalt ikke opplest. Det anses tilstrekkelig at dommerne informerer om at de har lest dokumentene. Alle dokumenter leveres i papirform.

Straffeprosessen: Dokumentasjonen blir normalt presentert i papirform.

4.13 Spania

Praksis på dette punktet avviker ikke fra lovbestemmelsene. Dette gjelder både i sivil- og straffeprosessen. Det foretas kun opplesning av dokumentbevis når det anses nødvendig med hensyn til undersøkelse av saken (f.eks. for å undersøke om en tiltalt i en straffesak anerkjenner en signatur i et forfalsket dokumentet som sin egen).

4.14 Italia

Civil Procedural Law (including Labor Law): Dokumentbevis blir vanligvis presentert i papirform.

Administrative Procedural Law: De siste to årene har innlevering av dokumentbevis blitt gjennomført elektronisk, og det er ikke lenger nødvendig å levere inn papirdokumenter.

5 Spørsmål 3: Tidsramme for presentasjon av dokumentbevis?

Question No. 3: Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

5.1 Oppsummering av svar på spørsmål 3

Nesten ingen land har regler om noen spesifikk tidsramme for bevisfremleggelsen. I mange land er tiden som er disponibel til muntlige forhandlinger i sivilprosessen svært kort, slik at det synes unødvendig med noen normering av tid for fremleggelse av bevis.

5.2 Sverige

Det finnes ingen retningslinjer om dette.

5.3 Danmark

Det foreligger ingen regler om hvor lang tid som skal settes av til bevisføring.

5.4 Finland

Det foreligger ingen veiledende regler eller direktiver som gir noen tidsramme.

Siden Finland har svært strenge regler for hva en dom kan være basert på, kan presentasjonen ta lang tid. Det er uttalt som den klare hovedregel, både for sivil- og straffeprosessen, at det kun er det som er presentert i hovedforhandlingene, som kan tas med i vurderingen. Dette medfører at de skriftlige bevisene må identifiseres ett etter ett.

Det skjer likevel noen unntak fra hovedregelen. Som et eksempel kan det nevnes at dersom politiet, i en sak om trusler, ønsker å benytte et stort antall uttalelser, f.eks. meldinger via Facebook, må aktor oppgi hvilke av disse som skal brukes som bevis. Meldingene blir imidlertid sjelden lest opp muntlig i retten.

5.5 Tyskland

Det foreligger ingen retningslinjer for tidsrammen for presentasjonen av dokumentbevis.

Særlig i straffeprosessen må bevisene fremlegges direkte for retten (som det fremgår av spørsmål 1) på grunn av «the official intelligence principle», og dette kan ta betydelig tid. Yttergrensene følger av konstitusjonelle garantier og særlig av EMKs bestemmelse om «rimelig tid».

I sivilprosessen foreligger det regler om at nye argumenter og fakta ikke kan tas opp for sent i rettssaken hvis dette medfører forsinkelser i saken. Disse og øvrige regler tar sikte på å fremskynde prosessen i sivile saker.

5.6 Frankrike

Det foreligger ingen regler om tidsramme, fordi det ikke er behov for det, siden bevisfremleggelsen vanligvis foregår på svært kort tid.

5.7 England og Wales

Det foreligger ingen regler om dette.

5.8 Skottland

Det foreligger regler vedrørende tidsrammen for presentasjon av bevis, og disse reglene varierer i stor grad. Dette beror på den enkelte rettssaken og om saken gjelder sivile krav eller straff.

5.9 Belgia

Det foreligger ingen veiledende regler om dette.

5.10 Nederland

Utgangspunktet er at domstolen avsetter en viss tid for en hovedforhandling i en sivil sak (f.eks. 90 minutter). Dommerne kan sette mer detaljerte grenser i de enkelte sakene, f.eks. ved å bestemme at muntlig argumentasjon fra advokatene under de muntlige høringene ikke bør ta lengre tid enn 10, 15 eller 30 minutter.

Vår kontaktperson er ikke kjent med tilfeller der en dommer på forhånd har bestemt at en viss tid skal tildeles skriftlig bevis. Vanligvis bestemmer dommerne hvor lang tid partene kan benytte til presentasjon/argumentasjon, og det er opp til partene/advokatene å avgjøre om de ønsker å benytte tiden til skriftlig bevis.

5.11 Polen

I straffeprosessen vil normalt alle begjæringer om bevisfremleggelse føre frem, så lenge beviset kan bidra til oppklaring av saken. Det foreligger en rekke bestemmelser som regulerer når en bevisbegjæring bør eller kan avslås. I sivilprosessen er det en administrator som bestemmer om bevisbegjæring avslås eller fører frem. Det virker ikke som det foreligger spesifikke regler for tidsrammen.

5.12 Slovenia

Det foreligger ingen spesifikke regler for tidsrammen, men i henhold til lovbestemmelsene skal domstolen iverksette passende tiltak for å sikre at saksbehandlingen gjennomføres uten urimelig forsinkelse og for å forhindre misbruk av parters rettigheter.

5.13 Spania

Det foreligger ingen regler om dette, ettersom det ikke er nødvendig.

5.14 Italia

Civil Procedural Law (including Labor Law): Dommeren fastsetter normalt tiden for presentasjon av dokumentbevis (men bevisfremleggelse i italiensk prosesslovgivning er veldig kompleks og teknisk).

Administrative Procedural Law: I Administrative Courts skjer bevisfremleggelsen i hovedsak ved gjennomgang av dokumenter, og det foreligger ingen regler om hvor mange dokumenter som kan fremlegges.

6 Fullständiga svar fra de ulike landene

6.1 Generelt

Nedenfor følger fullstendige svar fra de ulike landene. Korrespondanse i e-postene som ikke relaterer seg til de aktuelle spørsmålene er utelatt. Noen steder har jeg også f.eks. uthevet skillet mellom straffeprosess og sivilprosess i tilbakemeldingene.

6.2 Sverige

Professor Eric Bylander

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

Hur bevisningen ska läggas fram vid huvudförhandling i tvistemål stadgas i 43 kapitlet (nedan kap.) 8 § tredje stycket (nedan st.) rättegångsbalken (1942:740, nedan RB), som lyder:

«Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till ljud- och bildupptagningar och andra handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt.»

För huvudförhandling i brottmål finns motsvarande reglering i 46 kap. 6 § fjärde st. RB, som i aktuell del lyder:

«framläggande av bevisningen får ske genom hänvisningar till ljud- och bildupptagningar och andra handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt. »

Hänvisningsmöjligheten gäller alltså i såväl tvistemål som brottmål och i huvudsak samma regler gäller för samtliga tre domstolsinstanser (tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen).

I syfte att öka tillämpningen av hänvisning förtydligades genom en lagändring, som trädde i kraft den 1 april 2016, att denna möjlighet även inbegriper ljud- och bildupptagningar. Om motiven för denna ändring, se regeringens proposition (prop.) 2015/16:39 s. 49–53, s. 71 och s. 73. Hänvisningar kan alltså göras även till inspelad muntlig bevisning som inte ska tas upp på nytt, t.ex. bevisning som har tagits upp utom huvudförhandling och som enligt 35 kap. 13 § första st. RB inte behöver tas upp på nytt vid huvudförhandlingen.

När hänvisning till handlingar har skett, anses dessa förebringade vid förhandlingen, så att de får och ska läggas till grund för domstolens avgörande enligt 35 kap. 1 § RB (avseende tvistemål och brottmål), 17 kap. och 30 kap. 2 § första st. RB (avseende brottmål).

Det ska noteras att en del mål mellan det allmänna och enskilda (överklagade förvaltningssaker) i Sverige handläggs i förvaltningsdomstolarna i enlighet med förvaltningsprocesslagen (1971:291, FPL). Där hålls mer sällan förhandling och när förhandling hålls har den inte funktionen av en huvudförhandling (enligt RB). Regeln för vad förvaltningsdomstolen ska lägga till grund för sin bedömning, i 30 § första st. FPL lyder: «Rättens avgörande av mål skall grundas på vad handlingarna innehåller och vad i övrigt förekommit i målet.»

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

Eftersom den rättsliga regleringen är mycket tillåtande skulle det endast vara i strid med stadgandena om det förekom hänvisningar till handlingar i målet utan att rätten funnit det lämpligt, vilket knappast kan tänkas (eftersom domstolen då genast kan besluta att uppläsning måste ske), eller om rättens bedömning av lämpligheten är oriktig. Det är mig inte bekant att det i praktiken har förekommit hänvisningar som har bedömts som olämplig av högre rätt eller som på annat sätt har väckt berättigad kritik.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

Nej, några sådana riktlinjer finns inte.

Möjligheten att hänvisa till skriftlig bevisning har dock tillkommit med sikte främst på stora eller komplicerade mål med ett omfattande skriftligt processmaterial, se prop. 2004/05:131 s. 145–148, där framläggandet av skriftlig bevisning genom uppläsning kan tänkas bli besvärande långvarig. Det kan noteras att domstolen enligt 35 kap. 7 § RB har rätt att avvisa bland annat onödig bevisning.

6.3 Danmark

Fuldmægtig Line Lykkegaard Pommergaard i Domstolsstyrelsen

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

I **borgerlige** sager fremsender parterne på forhånd de skriftlige beviser til retten og hinanden. Se svaret på spørgsmål 3 i forhold til tidsfrister. Retten kan bestemme, at kopier af bl.a. de dokumenter eller dele heraf, der agtes påberåbt under sagen, skal samles i en ekstrakt. Se retsplejelovens § 357, stk. 4.

Under hovedforhandlingen giver sagsøgeren en kort fremstilling af sagen, hvorefter bevisførelsen finder sted. Oplæsning af de af parterne påberåbte dokumenter finder kun sted, i det omfang der er anledning dertil. Se retsplejelovens § 365, stk. 2.

Der kan for eksempel føres bevis i form af «syn og skøn», hvor en sagkyndig afgiver en udtalelse om bestemte spørgsmål, som besvares på grundlag af en undersøgelse af en bestemt genstand. Syns- og skønsmanden afgiver en skriftlig skønserklæring og afhøres i almindelighed også i retten. Under afhøringen vedstår skønsmanden sig den skriftlige erklæring og besvarer uddybende spørgsmål til erklæringen, jf. retsplejelovens § 206. Skønserklæringen i sin helhed læses ikke op.

I **straffesager** gælder, at skriftlige beviser skal oplæses. Det følger af retsplejelovens § 871, som specifikt opremser, hvilke dokumenter der kan benyttes som bevismidler under hovedforhandlingen, og som da skal oplæses.

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

I **borgerlige** sager forelægger sagsøger sagen. Under forelæggelsen gennemgås de skriftlige beviser og der læses eventuelt op fra relevante passager. Oplæsning af sagens dokumenter skal almindeligvis begrænses til centrale passager. Der kan for eksempel være anledning til at oplæse væsentlige dele af de skriftlige beviser, hvis ordlyden er afgørende for sagen. De øvrige dele af sagens skriftlige beviser skal blot gengives i refererende form.

I **straffesager** følges reglerne om oplæsning i retsplejeloven.

Dommerne har en fysisk udgave af det skriftlige bevismateriale.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

Jeg er usikker på, om spørgsmålet vedrører, hvornår en part senest skal give besked om, at vedkommende ønsker at føre et bestemt bevis, eller om spørgsmålet vedrører, hvor lang tid der er afsat til bevisførelsen.

I **borgerlige** sager gælder der præklusionsregler, som indebærer, at hvis en part ønsker at føre beviser, som ikke er angivet under forberedelsen af sagen, skal parten give retten og modparten meddelelse herom. Modparten kan inden 1 uge efter at have modtaget meddelelsen give retten og den anden part underretning om sine bemærkninger, hvorefter retten træffer afgørelse om, hvorvidt de nye beviser kan føres. Retten kan, uanset at modparten har givet samtykke, modsætte sig, at de nye beviser føres, hvis det vil medføre, at hovedforhandlingen må udsættes. Se nærmere herom i retsplejelovens § 358.

I **straffesager** gælder, at beviser, som er til stede, ikke kan nægtes ført med den begrundelse, at beviset ikke er anmeldt i så god tid, at modparten har haft tilstrækkelig god tid til at forberede sig. Hvis modparten ikke har kunnet nå at forberede sig, kan retten udsætte sagen. Se nærmere herom i retsplejelovens § 874.

Der gælder ingen regler for, hvor lang tid der i alt kan sættes af til bevisførelse, når en sag skal berammes. Anklagemyndigheden i straffesager og sagsøger i borgerlige sager skal give et tidsestimat inden, at retten berammer sagen.

Retsplejeloven er vedhæftet. Du er velkommen til at vende tilbage, hvis der er behov for uddybning.

6.4 Finland

Professor Dan Frände

Om finsk processrätt

I finsk rätt skiljs klart mellan rättegångar som drivs vid allmän domstol och rättegångar som drivs i förvaltningsdomstolar. Vid de allmänna domstolarna som består av 20 tingsrätter, 5 hovrätter och Högsta domstolen, behandlas tvistemål (civilmål), ansökningsärenden (ibland kallade frivillig rättsvård) och brottmål.

Helt generellt kan sägas att förfarandet i tvistemål regleras i Rättegångsbalken som formellt är från 1734 (alltså från svenska tiden) men som till innehållet är helt moderniserad. Den senaste stora reformen riktades mot bevisförfarandet som regleras i RB 17 kap. Reformen trädde i kraft 1.1.2016. I RB regleras behandlingen av ansökningsärenden i kap 8.

Förfarandet i brottmål har en betydligt mera invecklad normativ grund. Den centrala lagen är här L om rättegång i brottmål från 1997. Den är dock inte fullständig utan vissa av bestämmelserna i RB ska också tillämpas i brottmål. De viktigaste finns i kapitlet om bevisning (RB 17 kap.). En betydande del av de mindre brottmålen (straffmaximum i den tillämpade bestämmelsen får vara högst 6 månader fängelse och rent konkret får endast dagsböter eller ordningsbot utdömas) avgörs i ett slags skriftligt-summariskt förfarande som regleras i L om föreläggande av böter och ordningsbot från 2010, dock trädde lagen i kraft först 1.12.2016. I brottmålen spelar de bevis som fått fram under förundersökningen en central roll, varvid bruket av tvångsmedel, t.ex. hemlig avlyssning, ofta ha gett de avgörande bevisen. Förundersökning och bruket av tvångsmedel regleras i två skilda lagar, bägge från 2011 (Förundersökningslag och Tvångsmedelslag).

Både för tvistemål och brottmål anges i vederbörande lag att i stämningsansökan ska ange de bevis som kändaren eller åklagaren har för avsikt att lägga fram som stöd för talan samt vad som ska styrkas med varje bevis. Samma uppmaning gäller också svaranden i civilmål. Däremot är läget ett något annat för svaranden i brottmål eftersom hen inte behöver vara aktiv i processen.

I dispositiva tvistemål gäller en sträng preklusionsregler gällande sådana bevis som inte åberopats vid förberedelsen (RB 6:9,2). Någon sådan preklusionsspärr gäller således varken för indispositiva mål eller för brottmål. Särskilt i brottmål förekommer att svaranden i huvudförhandlingen lägger fram ny bevisning som (om inte bevisningen avvisas på grund av bl.a. dess irrelevans för målet) leder till fördröjningar.

Men som helhet kan man utgå från att parterna är medveten om och känner till innehållet i den bevisning som kommer att läggas fram i huvudförhandlingen. Vid stämningsdelgivningen får motparten del av de skriftliga bevisen och i brottmål får svaranden och målsäganden (offret) kostnadsfritt av polisen det s.k. förundersökningsprotokollet. Här saknas givetvis sekretessbelagda handlingar, t.ex. sinnesundersökning och kontaktuppgifter till offret i bl.a. sexualmål. Det bör påpekas att domstolen i brottmål i samband med att åklagaren lämnar i stämningsansökan också får hela förundersökningsprotokollet.

Trots att parterna presumeras känna till innehållet i den skriftliga bevisningen när huvudförhandlingen inleds, måste den givetvis bli en del av det lagliga rättegångsmaterialet.

Svar på frågorna

Fråga 1:

I RB 17:54 hittas följande korta bestämmelse om hur skriftliga bevis ska presenteras i huvudförhandlingen.

«Ett sakkunnigutlåtande, en handling, ett syneobjekt samt en berättelse eller en utsaga som avses i 24 § eller i 47 § 2 mom. ska vid huvudförhandlingen presenteras i den utsträckning det behövs.»

Som ordalydelsen klart visar avgörs sättet för bevispresentation med hjälp av en behovsprövning. Det är domaren som i samarbete med parterna kommer överens om hur mycket av de skriftliga bevisen som ska läsas upp i huvudförhandlingen. I brottmål spelar RB 17:47,2 en central roll. Den har följande ordalydelse:

« Om den som hörs i sin muntliga utsaga avviker från vad han eller hon tidigare har berättat för domstolen, åklagaren eller en förundersökningsmyndighet eller inte avger någon utsaga, får den tidigare berättelsen användas som bevis till den

del den muntliga utsagan avviker från den tidigare berättelsen eller den som hörs inte har avgett någon utsaga.»

Med stöd av denna bestämmelse blir den berättelse som intagits i polisens undersökningsprotokoll en del av det lagliga rättegångsmaterialet. I dessa situationer läser alltid åklagaren upp det som sagts i polisförhören för att visa att den hörde, t.ex. ett vittne, ändrat sin berättelse.

Vad sedan gäller hänvisningen till RB 17:24 kan konstateras att den för det första gäller möjligheten att som bevis använda privata skriftliga berättelse. Om detta undantagsvis tillåtes avgör domstolen hur presentationen av berättelsen ska ske. För det andra regleras möjligheten att använda berättelser givna åt polisen i den situationen att givaren inte mera kan påträffas. Även här sker en prövning av behovet av uppläsning. Den tredje och sista delen ger möjlighet att vid t.ex. förhör med offret för sexualbrott uppta berättelsen på video och i huvudförhandlingen använda berättelsen som bevis (och utan att offret är närvarande). Här är utgångspunkten att videoinspelningen spelas upp i huvudförhandlingen.

Fråga 2:

Som fram av RB 17:54 har presentationsformen lämnats till domstolens prövning. Det finns inte någon undersökning om praxis varierar från domstol till domstol.

Sedan några år pågår ett digitaliseringsprojekt av domstolens verksamhet. I fråga om brottmål har man i vissa distrikt redan börjat använda systemet som kallas AIPA. Här sänder polisen allt material i digital form till åklagaren för åtalsprövning. (Det bör här hållas i minnet att åklagaren inte leder förundersökningen utan det gör polisen). Efter beslut om att väcka åtal sänds hela materialet i digital form till domstolen. Målet är att rättegången sedan helt skulle grundas på det material som finns i elektronisk form.

Fråga 3

Det finns inga vägledande regler eller direktiv om hur länge presentationen av det skriftliga bevismaterialet får räcka i huvudförhandlingen. Men eftersom vi har mycket stränga regler om vad domen får grundas på kan presentationen givetvis ta länge. Det anges nämligen som stark huvudregel både för tvistemål och brottmål att endast det material som lagts fram i huvudförhandlingen får beaktas i domen. Detta betyder att de skriftliga bevisen måste

identifieras ett för ett. Om polisen i ett mål om olaga hot tagit med ett stort antal utskrifter som meddelande över Facebook måste åklagaren i huvudförhandlingen meddela vilka hen vill använda som bevis på att den åtalade hotat offret på ett straffbart sätt. Men meddelandena läses sällan upp.

6.5 Tyskland

Professor Anne Sanders og Forskningsassistent Oliver Nißing

Question No. 1:

With respect to **Criminal** trials it is important to note that German criminal procedure has an inquisitorial structure. This means especially that the state solely carries the burden of proof concerning the defendant's guilt. Every fact has to be proven in trial.

According to § 249 (1) StPO (Strafprozessordnung, Criminal Procedure Code), in general it is necessary to read out loud all relevant passages of documentary evidence which are essential to prove the facts in question. Therefore, it is not necessary to read out loud the whole document, if it includes irrelevant parts. However, shorter documents usually will be read out loud completely. The transformation of the written documents into speech during the hearing is compulsory to introduce the contents into public trial.

§ 249 (2) StPO allows the so called «Selbstleseverfahren» (literal translation self-reading-procedure). In that case, the content of the documentary evidence is made accessible to every participant of the trial to be read on their own. From the moment on when the participants had the opportunity to take notice of the documentary evidence, the content is considered as introduced in the trial.

In rare cases, a report of the chief judge can replace the reading out of the documents. But this is bound to further conditions, especially to the consent of the participants. This option is not prescribed by the law, but was developed by the case law of the «Bundesgerichtshof» (Federal Court of Justice, highest court for criminal and civil cases).

There is another way to deal with minor criminal cases, the so called «Strafbefehlsverfahren», where there is no actual hearing, but just a written procedure. Of course, there is no need to read out documentary evidence at all. However, the defendant has the right to request a hearing. In that case, the general rules as stated above apply.

In **civil** cases, the situation is different. They have a more adversarial structure than criminal trials. The whole procedure is under the control the parties; every party carries the burden of proof of those facts which support their argument. If the parties agree, for example, that certain events have taken place in a particular way, then these facts must be taken by the judge to be the truth and they don't need to be proven anymore. Therefore, proof and the different forms of proof have a very different significance compared to criminal trials.

Though the general form of the civil trial includes a hearing, many cases can be dealt with in writing, if the parties agree, § 128 (2) ZPO (Zivilprozessordnung, Civil Procedure Code). In this case, there is of course no reading out of documentary evidence.

If a hearing takes place, it is enough just to refer to documentary evidence in oral argument according to § 137 (2), (3) ZPO. Different from other legal systems, German procedural law does not generally demand that the original document is submitted to court. Documentary evidence does not have to be stated word-for-word. A reading out of the content is in general only undertaken, if the exact words of the document matter. The proof is submitted by presenting the document to court. If the document finally proves the stated facts is part of the consideration of evidence by the court.

Question No. 2:

The documentary evidence is presented in practice according to the statutory provisions. Failure to do so might lead to a successful challenge of the court's decision on appeal. The presentation of the reading out depends on the kind of document (Scan, hard copy...)

In **criminal** cases the document is «documentary evidence» if the content can be made known to the court by reading it out. In so far there is no difference between actually written documents, electronic documents or copys/scans. In latter cases, they have to identical with the original documents.

In **civil** cases, only the original written document is the documentary evidence (Urkundsbeweis). This, however, as stated above, does not necessarily be brought to court. Copies or photocopies and digital versions will not be treated as documentary evidence in that regard. This does not mean, however, that those documents are without values in civil law trials. But they are subject of inspection (Augenschein) by the judge, which is a different form of proof in German procedural law, which is also enough to win a case if it convinces the judge.

Question No. 3:

There are no guidelines concerning the timeframe of the presentation of documentary evidence. Especially in criminal cases, due to the inquisitorial frame, the official intelligence principle requires that every necessary fact has to be accurately proven during trial, even if it takes a considerable amount of time. The outer borders are outlined by constitutional guarantees and especially by Art. 6 (1) ECHR («reasonable time»).

In civil trials only, there are rules, however, that new arguments and new facts may not be brought up too late in the trial if this holds up the whole procedure. There are also rules which regulate when and under what circumstances new facts can be brought to the attention of the judge on appeal. This is, however, concerns the question when, not how new evidence can be introduced. It does not concern the presentation of documentary evidence because it applies to all kind of presented forms of proof. But it shows how the German procedure aims at the acceleration of civil procedures.

6.6 Frankrike

Professor Emmanuel Jeuland

The idea of documentary evidence in French law is a «piece» (in criminal procedure a «pièce à conviction» which can be translated by «criminal evidence»). The word «pièce» comprehends documentary evidence in a strict sense and other physical evidence (gun, prints, etc.). So, the rules are the same for documentary evidence and the other kind of piece, in other words, there is no specific rule for documentary evidence. I should add that in civil procedure a testimony may be made in writing so that it becomes a kind of documentary evidence.

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

The question is quite strange from a French perspective since there are fewer and fewer hearings in civil procedure and hearings are very short in criminal court except for the most serious crime. There is no requirement to read them out loud in civil procedure, but the lawyers may do so for the main document in their pleadings for the sake of their reasoning. The case management is done to prepare the case so that it is ready to be adjudicated, so the documentary evidence is communicated during this period of time before the main hearing (if there is hearing since it is possible to try a case without hearing if parties, lawyers and judges agree). The hearing itself is an exchange of arguments some of them factual some of them legal, if factual as I said a lawyer may refer to a piece of evidence. In principle, it may be said that the hearing is not done in a civil procedure to take evidence but to discuss the merits of the case. It's different in criminal procedure since the idea is that the taking of evidence is redone in front of the jury for the most serious crime (facing more than 3 years of prison). In misdemeanour procedures (less than 3 years of jail at stake), the president of the tribunal reads the arraignment, then checks the identity of the suspect party, then listens to the witnesses, the experts and if necessary, study the documentary evidence. In criminal procedure, if there is a jury (not always the case, there are professional judges as well now, recent statute), the taking of evidence must be redone, so after the witness, the experts, the useful documentary evidence are shown «if necessary».

Article 341Article 341

Modified by Law 93-1013 1993-08-24 art. 28 JORF August 25, 1993 in force September 2, 1993

«In the course of or following testimony, the presiding officer shall, if necessary, present the evidence to the accused or witnesses and receive their submissions.

The presiding judge shall also make them presented, if necessary, to the assessors and jurors».

As a result, even for the most serious crime, all the documentary pieces of evidence are not presented and the most important may be presented by the expert (graphologist for example).

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

The statutory provisions do not specify if it is electronic or physical as far as I know, the tendency is to scan documentary evidence in the electronic file, so it could be presented electronically, but there is a need to check the original document so that it has to be the authentic one, I guess. Now in court specialized in the most serious crimes, the experts are usually present through videoconference and so an expert graphologist could have to present documentary evidence with the videoconference.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

As you understood there is no need to give a timeframe for the presentation of documentary evidence since it is usually very short. Anyway, the president of the court has the right to shorten the hearings, judges are not neutral and passive in a civil and criminal procedure so if it takes too long the court's president may decide discretionary to stop the hearing on this point. The criminal procedure is not adversarial so that the investigation has been made before the hearings. The hearings are very short in civil procedure (if there is one, an average of about one hour each case comprising the lawyer's pleadings, in many civil courts the president restrict pleadings to 20 minutes). In misdemeanour courts, hearings last less than one hour and in urgent procedure less than 20 minutes. For the most serious crimes (more than 3 years of jail at stake), the trial may last several days and every witnesses and experts are listened to lengthy but the presentation of documentary evidence is very short except if it is at the core of the case, in this situation I suppose that an expert presents the documentary evidence to tell if it is authentic.

6.7 England og Wales

Sir Richard Aikens

What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

1. Documentary evidence may only be presented in a hearing if it is admissible. In addition to the general rules of evidence on admissibility, the admissibility of documentary

evidence depends on (i) establishing the authenticity of the document, which is ordinarily admitted; and (ii) proving the contents of the document, which may be done by producing the document itself or an authenticated copy thereof: s.8, Civil Evidence Act 1995 («**CEA 1995**») in civil proceedings, and s.133, Criminal Justice Act 2003 («**CJA 2003**») in criminal proceedings.¹

2. If a particular document is admissible, it may be presented as follows.
3. In civil proceedings:
 - a. In advance of the trial, the claimant must file a trial bundle with the court: Civil Procedure Rules («**CPR**»), r.39.5. The parties should, where possible, agree the contents of the trial bundle: Practice Direction («**PD**») 32, para 27.12. If they do, all documents contained in the bundle are admissible as evidence in the trial: PD 32, para 27.2;
 - b. At the trial, counsel for each party will draw the court's attention to the evidence on which that party relies. In the ordinary course, each counsel will identify the relevant documents in their opening submissions; examine and cross-examine witnesses by reference to the relevant documents; and summarise the evidence relied upon in their closing submissions. There is no requirement that documentary evidence be read aloud in order to be relied upon. For example, a party may rely upon a document simply by referring to that document in its written opening submissions;
 - c. In preparing his/her judgment, the Judge will rely upon the evidence to which counsel has referred. No statutory provision or rule specifically precludes reliance by the Judge on documentary evidence in the trial bundle to which the court's attention has not been drawn. However, reliance on such evidence would arguably be contrary to (i) the right of each party to a fair trial, pursuant to which each party should be afforded an opportunity to make submissions on any

¹ I have not set out in detail the requirements in relation to the admissibility of documentary evidence, because they do not seem to me to be directly relevant to the question posed. In case you would like to refer to the requirements in more detail, I provide an outline of the applicable principles in the attached Appendix.

evidence relied upon by the Judge; and (ii) the adversarial system of litigation, under which the function of the judge is to adjudicate upon the issues framed by the parties on the basis of evidence presented by them.² Thus, if the Judge considers that evidence not referred to by either party will be relevant to his/her decision, he/she is likely to invite each party to make submissions on that evidence.

4. In criminal proceedings in the Crown Court (where trials are before a judge and jury), documentary evidence may be relied upon if the document is adduced as an exhibit in the proceedings. A document may be so adduced by being referred to and identified in a witness statement tendered to the court as evidence pursuant to s.9 CJA 1967, under s.9(7) CJA 1967; by being formally produced by a witness in the course of giving evidence; or by being formally admitted³. Whichever method is adopted, there is no requirement that documentary evidence be read aloud in order to be relied upon.⁴

How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

5. In practice, documentary evidence is presented as follows.
6. In civil proceedings:
 - a. Paper trial bundles should be produced in the form of a paginated, indexed ring-binder or lever-arch file: PD 32, paras 27.8, 27.9. If there are numerous bundles, a core bundle should be prepared containing the key documents essential to the proceedings: PD 32, para 27.9; see also Commercial Court Guide (10th Ed, 2017), Appendix 7, para 2;
 - b. Electronic trial bundles may be used, with the court's permission, in hearings in the Supreme Court, the Chancery Division of the High Court, the Commercial

² See **Zuckerman on Civil Procedure (3rd Ed., 2013)**, at [11.21].

³ See **Phipson on Evidence (19th Ed, 2017)**, at [11-68].

⁴ I note that rr.24.5 and 25.12 of the Criminal Procedure Rules provide that a statement tendered under s.9 CJA 1967 must be read or summarised aloud, unless the court orders otherwise: see **Blackstone's Criminal Practice 2018**, at [D22.41]. However, those provisions do not suggest that the contents of an exhibited document must also be read aloud.

Court, the Technology and Construction Court, and certain other courts: see Supreme Court Rules 2009, r.7(3)(b) and Supreme Court Practice Direction 14, para 14.5; and PD 51O (Electronic Working Pilot Scheme), paras 1, 13. Where electronic bundles are used, the Judge and counsel are able to view any document uploaded to the bundle on a laptop or other device in the course of the hearing.

7. In criminal proceedings:

- a. Paper copies of documentary evidence relied upon in the Crown Court should be provided in indexed, paginated bundles: see Criminal PD 1, para 3B;
- a. Electronic presentation of evidence is widespread. In both the Crown Court and magistrates' courts, «ClickShare» technology allows evidence stored on counsel's laptop or iPad to be displayed on a large screen by a wireless link.⁵ In the Crown Court, the Digital Case System provides a platform similar to an electronic bundle, allowing counsel to access and present relevant documents using a laptop or other device.⁶

Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

8. In **civil** proceedings generally, the claimant should file the trial bundle with the court not more than 7 days and not less than 3 days before the start of the trial: CPR r.39.5(2). In Commercial Court trials, the bundle should be filed two days before the start of the designated pre-trial reading period, and in any event at least seven days before the trial: Commercial Court Guide at [J4.8]. Documents may be added to the trial bundle in the course of the trial, by agreement or with the court's permission: see e.g. the Chancery Guide at [21.70], which provides that parties should not seek to alter a bundle delivered to the court «*save for good reason*». Counsel may refer to documents contained in the trial bundle at any point during opening submissions or witness examination. Counsel

⁵ 'Crime news: 'in-court presentation' rollout finishes in magistrates' courts', 24 June 2015, accessed at <https://www.gov.uk/government/news/crime-news-rollout-finishes-for-digital-working-in-magistrates-courts>

⁶ See **Blackstone**, at [D15.43].

will not generally refer in closing submissions to documents to which no previous reference has been made.

9. In **criminal** proceedings, as noted above, documents will be admitted into evidence as exhibits during the course of each party's witness handling.

APPENDIX: ADMISSIBILITY OF DOCUMENTARY EVIDENCE

1. As to the requirement for establishing the authenticity of a document:
 - a. Authenticity may be admitted. In civil proceedings, a party is deemed to admit the authenticity of a document disclosed to it under Part 31 of the CPR, unless it serves a notice challenging the authenticity of the document: CPR r.32.19. The parties are also encouraged to agree the authenticity of relevant documents not disclosed under Part 31: PD 32, para 27.12(a). In criminal proceedings, a party may formally admit the authenticity of a document pursuant to the general procedure for admissions in s.10, CJA 1967;
 - b. Authenticity may be presumed. For example, a presumption of authenticity applies to a document which forms part of the records of a business or public authority: s.9, CEA 1995;
 - c. If authenticity is neither admitted nor presumed, it must be proved. For example, the authenticity of a handwritten document may be proved by comparison with another document proved or admitted to have been written by the purported author: s.8, Criminal Procedure Act 1865.
2. As to the requirement for proving the contents of a document, the common law 'best evidence' rule provided that a party must adduce primary evidence of the contents of any document relied upon, which ordinarily required production of the original document. This rule has largely been superseded by recent authorities and the statutes identified at [1] in the main note above. There is, however, some ambiguity as to the extent to which the rule survives in some limited capacity: see, in general, **Phipson on**

Evidence (19th Ed, 2017) at [41-03]-[41-06]; and **Blackstone's Criminal Practice 2018** at [F8.2] – [F8.8].

6.8 Skottland

Early Career Fellow in Criminal Law & Evidence and editor of a leading book on Scottish Evidence Law, Eamon P. H. Keane

I have assumed from the questions asked, that the Commission is interested in the law and procedure pertaining to the process regulating admission of primary documentary evidence and have thus tried to avoid any broader discussion of admissibility that arises due to the operation of the «best evidence rule» in Scots law. I do still think it is worth noting the operation of this rule in passing at the outset. I assume there will be a similar rule in Norwegian law. In general terms, at common law, Scots law does not admit secondary evidence where primary evidence is, or ought to be, available. This rule is however highly qualified in practice and copies of documents are commonly admitted depending on the circumstances.

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

Civil Cases:

In general terms, in a civil case where a party seeks to rely upon primary documentary evidence, they must lodge the relevant document with the court well in advance of the proof (the term for the judicial hearing where evidence will be considered, findings in fact made and a judgment issued in respect of the litigation in question). At this stage, the document becomes known as a «production» (a term of art in Scots law referring simply to any documentary evidence lodged in the case). The party who seeks to rely on the document must also provide a list detailing all such documents to the court (known as a «list of productions»). There is also an obligation upon the party, who is relying on primary documentary evidence, to provide to the other party in the litigation a list of the productions upon which they may rely, and where practicable, to ensure that said party has a copy of such documents or at least may inspect such documents, if they so wish. There are a number of specific rules that apply depending on the importance of the document to the party's case which dictate when exactly the document in question is to be

lodged at court. Prior to the proof parties must ensure that all relevant documents have been lodged with the court. A failure to lodge and intimate a document properly may result in an award of expenses against the party who is responsible for the failure.

If a party then seeks to rely upon the production in question in proof, they will require to establish its provenance. This may, depending on the context of the litigation, be agreed by the other party to the action in advance, in which case they will not require a witness to speak to the item in question. Scots law is perhaps unusual in that civil litigation is based to a significant extent on a large amount of written pleadings produced by the parties where various assertions and averments will be made about the provenance and importance of primary documentary evidence depending on the action. Key documents will be identified in the written pleadings that require to be lodged with the court well in advance of proof. The statutory framework governing procedure in this area varies dependent on the type of civil action that is raised (in very basic terms this will usually be determined by the value of the damages sought). In other words, the relevant legal rules re the exchange and lodging of documents will be found in various statutes. You should note however that the principles which relate to the admission of evidence at proof itself (in other words whether the document is accepted as proof of fact and how this is assessed etc.) are not found in an statute but rather derive from case law (and the inherent power of the court to determine the facts). This comment also applies to the criminal trial. To give an example of the type of statutory provisions relevant in this area generally, in case this of interest; Ordinary Cause Rules Rule. 21.1(1):

«Any document founded on by a party, or adopted as incorporated in his pleadings, must, so far as in his possession or within his control, be lodged in process as a production: (a) when founded on or adopted in an initial writ, at the time of returning the initial writ under rule 9.3; (b) when founded on or adopted in a minute, defences, counterclaim or answers, at the time of lodging that part of process; and (c) when founded on or adopted in an adjustment to any pleadings, at the time when any such adjustment is intimated to any other party.»

There are host of other similar rules which apply depending on the type of action.

Criminal Cases:

There are two types of criminal procedure in Scotland (summary and solemn procedure). Solemn procedure entails trial with a jury and is reserved for more serious criminal offences. As in civil procedure, documentary evidence tends to be lodged with the court in advance of the trial along with a list that identifies the documents known as a list of productions. The terminology is the same generally as in civil procedure. Documents become known as «productions» when they are lodged in the case. Intimation of the documents in question will be made to the other party (i.e. from prosecutor to the defence or vice versa). Unless provenance of the documents is agreed between the parties by way of a joint minute then witnesses will require to speak to the relevant documents. The relevant statutory framework here governing lodging of documents is contained in various «acts of adjournal» which are rules drawn up by the High Court of Justiciary (the supreme criminal court in Scotland) which regulate procedure in Scottish Courts.

The general right of access to documentation pre-trial is also reflected in s.68(2) of the Criminal Procedure (Scotland) Act 1995:

«The accused shall be entitled to see the productions according to the existing law and practice in the office of the sheriff clerk of the district in which the court of the trial diet is situated or, where the trial diet is to be in the High Court in Edinburgh, in the Justiciary Office.»

Whilst the lodging of productions is strictly regulated in solemn procedure (bear in mind copies will require to be made of all productions for the 15 members of the jury), in summary procedure often documents are commonly not lodged until midway through the trial itself. Practice tends to vary depending on the court and the severity of the prosecution.

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

It depends massively on the type of litigation in civil procedure and the type of procedure and court in criminal matters. There is also variance between different sheriff courts in my opinion. Often the rules require to be strictly adhered to, on other occasions, there is more flexibility. In civil and criminal matters there is an ongoing drive by the Scottish Courts and Tribunal Service to digitalise court room procedure and case management. Thus far, in my experience, there has

been greater progress in this regard in the civil sphere. That being said, physical copies of productions are still the norm in most cases that do not occur in the superior courts.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

I believe I have answered this question above (see Q 1). In short, yes, there are rules relating to the timeframe for presentation which vary massively dependent on the litigation in question and whether the case is civil or criminal.

6.9 Belgium

Academic assistant Elise Dauw (sivilprosess) og doctoral student Jan Roelandt (staffeprosess) på vegne av professor Piet Taelman

SIVILPROSESS:

Question 1: What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)⁷?

Only documents that are disclosed between the parties in a correct way (i.e. in accordance with art. 736–740 Judicial Code) can be presented in court hearings.

The rules for disclosing documents between parties are as follows:

According to article 736 Judicial Code each party must disclose all documents on which they wish to rely. Failure to disclose will result in a stay of the proceedings (art. 736 Judicial Code). In theory, this disclosure happens by filing the documents at the court registry, where the parties have access to the documents on the spot (art. 737 Judicial Code). A new ICT tool, called «E-Deposit», available in some courts and tribunals, allows for the electronic filing of documents (art. 32ter Judicial Code). In practice, the documents are usually disclosed amicably (art. 737 Judicial Code). No formalities need to be respected. The answer to question three explains the timeframe for disclosing the documents.

⁷ Please note that the following answers relate only to civil proceedings, governed by the (Belgian) Judicial Code.

New documents (i.e. documents not disclosed before the court hearing) can only be presented in court hearings if all parties agree.

Question 2: How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

The correctly disclosed documents have to be filed fifteen days before the court hearing. A violation of this term or the lack of filing before the court hearing, are not sanctioned. The aim of this rule is to make sure that the judge has sufficient time to prepare the hearing. The filing can be done physically or electronically (art. 32ter Judicial Code).

However, all documents must be presented to the judge at the latest before the closing of the debates during the court hearing.

Question 3: Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

1) The timeframe for the disclosure of documents between the parties before the court hearing are as follows:

The claimant has to disclose the documents within eight days from the preliminary hearing. The defendant, on the other hand, has to disclose the documents together with his conclusions (art. 736 Judicial Code). Parties can amicably modify the terms. The Judicial Code doesn't foresee a sanction in case of violation of these terms. No terms are applicable when the case has been handled on the preliminary hearing or delayed to a nearby date on which will be pleaded (art. 736 Judicial Code). In that event documents have to be disclosed before the closing of the debates.

It is also possible to disclose documents during the procedure. These documents have then to be disclosed at last together with the written pleadings (art. 740 Judicial Code).

Failure to disclose the documents will result in a stay of the proceedings (art. 736 Judicial Code). Moreover, all documents that are not disclosed together with the (written) pleadings, are *ex officio* removed (art. 740 Judicial Code). This aims to allow each party to take notice of the evidence timely, before the trial date.

2) During the court hearing

On the trial date, the claimant presents his oral arguments and evidence first, followed by the defendant's oral arguments and evidence. Each of the parties has a timeframe (sovereignly determined in advance by the judge) for the presentation of their oral arguments and evidence.

STRAFFEPROSESS:

Belgian legislation provides the reading out loud of police reports as a principle (art. 153 & 190 of the Belgian code of criminal procedure). Nevertheless, this obligation is not required on pain of exclusion of the documentary evidence (Cass. 11th of March 1986). Any documentary evidence that has not been read out loud does not have to be void. Moreover, the reading out loud of the documentary evidence in a court hearing in criminal cases is very rare.

That said, all the documentary evidence is part of the case file, to which all the parties – and off course the judge – in a criminal case have unlimited access. The parties have the right to receive a copy of the case file in accordance with Belgian national law. The substance of the case file is extensively debated before the criminal court.

Referring to the practice of gathering the criminal evidence in a case file that is the subject of debate before the criminal court, the primary documentary evidence in court hearings is presented by means of this case file. All the parties as well as the judge have access to and can receive a copy of the case file which is discussed in the courts hearing. In practice the documentary evidence is presented in an analog (physical) format.

Concerning the oral hearing of witnesses, it is possible to call the witnesses in a public hearing, if necessary and by approval of the judge (in accordance with the Riahi-principles of the ECHR). Also, an expert can be heard and questioned by the judge during the courts hearing. In Belgian criminal procedures, there are no guiding rules regarding the time frame for the presentation of documentary evidence in main hearings. According to the volume of the case, the importance and the number of parties, the president of the court is leading the procedure in its sole discretion, off course in accordance with the law and especially the right to defense.

6.10 Nederland

Mr. dr. Joep Lindeman, Associate Professor of criminal (procedural) law (straffeprocess) og Advokat Remme Verkerk (sivilprocess) på vegne av Professor Elaine Mak

STRAFFEPROSESS:

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

In the Netherlands, criminal cases are heard by professional judges only (so no lay-participation). In first instance, the case is heard before the District Court. Depending on the gravity of the case, the trial is put before a single judge (politierechter) or before a chamber of three judges. Documents can serve as evidence. In fact, most Dutch criminal trials are primarily based on documentary evidence. The judge will likely hear the defendant, but hearing witnesses in court is an exception to the rule.

In single-judge cases, the judgement will be passed straightaway, which is possible because the judge has already thoroughly scrutinized the casefile before the hearing. In cases before a panel of three judges, the judgement will have to be passed after fourteen days. Still the judges will have scrutinized all documents in the casefile before the hearing.

So, documentary evidence is very common in Dutch criminal procedure. Article 301 of the Dutch Code of Criminal Procedure (CCP) contains instructions regarding the main hearing and reads as follows (this is no official translation!):

Article 301

1. Official records, reports of expert witnesses or other documents shall be read out by order of the presiding judge, when requested by one of the judges or the public prosecutor.
2. The aforementioned documents shall also be read out on application of the defendant, unless the District Court orders otherwise, ex officio or on application of the public prosecutor.
3. Instead of reading out the documents, the presiding judge may give a verbal summary of the contents of said documents, unless the public prosecutor or the suspect objects thereto on reasonable grounds.

4. Documents, which have not been read out or whose contents have not been given in a verbal summary in accordance with subsection (3), shall not be taken into account to the detriment of the defendant.

There is no general obligation for the judge to read out all relevant documents. However, para. 4 of the article holds an important provision: if the judge wants to use documents in order to prove that the defendant has committed the act he is accused of and/or to decide (in detriment of the defendant) on (statutory) defences regarding the exclusion of criminal responsibility/liability and/or to decide on the modality and imposition of a punishment, he can only do so if these documents have at least been given a verbal summary (also see HR 20 September 2011, [ECLI:NL:HR:2011:BR0403](#)). However, this rule has lost its absolute character: the Dutch Court of Cassation has held that a conviction can still be upheld if it can be shown that the defendant had knowledge of a document that was used in his detriment, even when the document was not mentioned during the hearing (so formally in breach with art. 301, para. 4 CCP).

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

First of all, it is important to note that – as a rule – all participants in the trial (judges, prosecution and defence) are in possession of the documents in the case file (and have been given adequate time to read them). Currently the Netherlands are in a phase of transition in which the case file in some cases is made available digitally, in other cases on paper. Some documentary evidence that is not suitable for distribution (either by nature or due to its contents (e.g. images of child porn) will have been available for inspection in the court house.

The (presiding) judge will have scrutinized the case file before the hearing and will mostly give summaries of the documents (s)he finds the most important. This is often done by confronting the defendant with the documents and asking him/her what (s)he thinks about them. («I read that witness x told the police this and that, what do you make of that?»). Both the prosecution and defence can ask for specific documents to be given a summary or to be read out. In cases with digital case-files, the documentary evidence is not necessarily available on paper.

Especially in «run-of-the-mill»-cases, this process can be rather informal. At one point, the judge will ask if everyone finds that the case file has had enough attention.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

I'm not sure if I understand this question correctly. If you mean to ask if there are guiding rules regarding the timeframe during the hearing (in other words: how much time is to be spent on the presentation of documentary evidence), then the answer is: no. However, there are guiding rules as to the timeframe for a whole hearing (depending on the gravity/complexity of the case). A typical case before a single judge (politierechter) will be estimated to take approximately 30–45 minutes, during which time everything will have to happen (so also the oral arguments of prosecution and defence and the sentencing by the judge). This suggests that only a summary of the documents can be given. In other cases, before a panel of three judges, the hearing usually takes a bit longer (say 2 hours) and of course there are exceptions in which the hearing can take up multiple days. However, it has never come to my attention that Dutch practitioners find that the presentation of documentary evidence takes up too much time. On the contrary, especially in the «run-of-the-mill»-cases it can be quite difficult for a bystander in the audience to understand the subject-matter of the case because so little attention is given to the contents of the case-file (because all participants already read everything). Hence, some scholars and practitioners express concerns as to the diminishing public character and transparency of the criminal trials. They feel that it is important that the (presiding judge) also guarantees these aspects of the trial.

There is no statutory timeframe *before* the hearing during which documents should be provided to the defence. Should documentary evidence become available last-minute, all participants will be given a copy and if necessary, the trial will be interrupted shortly (e.g. 10 minutes) in order for everyone to familiarize themselves with the new documents. Sometimes, if there are a lot of newly introduced documents, this will lead to a stay of proceedings until a later date.

If the question relates to the exact timeframe within the hearing during which the documentary evidence should be presented (that is: should it be presented e.g. before the oral arguments by the prosecution?), then the answer is also: no. However, if documents have been presented at a very late stage (e.g. after the oral arguments of all parties), prosecution and defence should be allowed to reflect and comment on them again before the hearing is closed.

SIVILPROSESS

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

Parties can submit written evidence at various stages in the proceedings.

1. Written phase of the proceedings:

Parties ordinarily exchange a number of written statements of case at the early stages of litigation. The basic procedural model requires the parties to adduce facts and evidence as early as reasonably possible (see e.g. Article 111(3) DCCP). It is common for parties to submit written evidence as exhibits to their statements of case. If parties explicitly rely on written evidence in their written submissions, they are even obliged to attach the relevant document as written evidence (Article 85 DCCP). In most civil cases, the vast majority of documents is filed along with the written submissions.

2. Oral hearing:

Parties may also file exhibits as evidence prior to an oral hearing. Most courts have enacted more detailed rules on the submission of written evidence (e.g. deadlines for submitting evidence). At an oral hearing, parties often refer to written evidence. They sometimes read out favourable quotes.

In the Netherlands there is no rule that prescribes parties to read out written evidence in open court. The length of the oral hearing in most civil cases is limited to roughly 90 minutes. A fair share of that time will be devoted to issues unrelated to fact-finding (i.e. legal issues, attempts to settle the case etc.). In bigger cases, parties generally do not have time to address all written evidence. That is not a problem. If the written evidence is adequately addressed in the written submissions, the court will have to consider the evidence. This implies that parties generally use the hearing to focus on a smaller number of key documents.

As a general rule, a Dutch court will consider all evidence that has been submitted by the parties. The only restriction is that the other parties involved should have a fair chance to defend themselves. This implies that a party can't just file a number of new documents without providing any further explanation. It must be clear to the court and to the opposing parties which factual allegations are put forward. It must also be clear what factual allegations are supported by what documents. Dutch courts thus require the parties to «provide directions»

(«wegwijsplicht»), see e.g. Supreme Court 10 March 2017, ECLI:NL:HR:2017:40 and Supreme Court 6 April 2018, ECLI:NL:HR:2018:534). If it is unclear why certain documents have been submitted, the judge may (or even must) request a party to provide clarity.

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

There have been a number of attempts to promote the digital exchange of written submissions and written evidence. Most of those were not very successful. In the vast majority of civil cases parties still file binders with physical documents.

Mostly parties file copies of documents. The rules on evidence determine that the probative value lies with the original document. In rare cases in which a party would question the veracity of a document, the original document should be presented to the court.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

Courts usually schedule a certain amount of time for a main hearing in a civil case (e.g. 90 minutes). Judges can set more detailed limits in individual cases, e.g. by determining that oral arguments by attorneys during the oral hearings should take no longer than 10, 15 or 30 minutes. I am not aware of any cases in which a judge determined beforehand that a certain amount of time should be allotted to written evidence. Mostly judges limit the time at which lawyers can present the case. It is up for the parties and/or their lawyers to determine whether they wish to devote attention to written evidence.

There are guidelines for the submission of documents prior to the hearing. These guidelines can be found in local or national court rules (procesreglementen). In most cases one can only file new written evidence up to two weeks prior to the hearing. The main idea is that one cannot surprise the opposing party with a «document dump». The opposing party should have ample of opportunity to read and analyse these documents.

6.11 Polen

Advokatfullmektig hos Advokatfirmaet Elden, Agnieszka Bulat

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

STRAFFEPROSESS

Den polske straffeprosessloven gir to muligheter til å føre dokumentbevis under en hovedforhandling: enten på begjæring fremmet av en part (heretter omtalt som *bevisbegjæring* eller *begjæring*) eller på rettens eget initiativ (*ex officio*).

Bevisbegjæring sendes retten så snart som mulig og bør begrunnes med hvilke omstendigheter det enkelte beviset belyser.

Begjæring med eventuelle bilag sendes retten og motparten via tradisjonell postgang/leveres personlig. Det er nødvendig med forkynningsbevis. Ved oversendelse til retten holder det å opplyse om at begjæring med bilag er sendt motparten i kopi. Bevisbegjæringer har tilnærmet samme funksjon som bevisoppgave i Norge. Bevisbegjæring med vedlegg kan også deles ut under rettsmøte dersom behovet for beviset oppstod senere. Det er ikke krav om «dokumentasjon» av samtlige dokumenter under selve hovedforhandling.

Ved å avgjøre om bevisbegjæring tas til følge eller avslås, gjør retten seg kjent både med begjæring og eventuelle vedlegg. På den måten tar retten hensyn til skriftlige bevis som fulgte begjæringen. Avgjørelse, uavhengig om bevisbegjæring i straffesaker fører frem eller avslås, foretas i form av en kjennelse som ikke kan påankes direkte, men kan føre til en eventuell saksbehandlingsfeil og dermed bli kontrollert av en høyere instans. Unntaket er når begge parter er enige om at bevisbegjæring fører frem. Retten står også fritt til å omgjøre sine egne avslag på bevisbegjæring dersom bevisene som ble begjært ført på et senere tidspunkt viser seg å allikevel være av betydning for saken. Det gjelder da særlig bevis som belyser skyldspørsmålet.

Det gjøres for ordens skyld oppmerksom på at for å vurdere om dokumentbeviset tillates ført iht. reglene i straffeprosessloven, er retten nødt til å gjøre seg kjent med dokumentenes innhold.

Dette tilsier at retten er kjent med samtlige dokumenter som ved senere anledning etter behov kan bli opplest i et rettsmøte.

I lang tid var utgangspunktet at bevis som retten tillot gjennomført, skulle leses opp under hovedforhandling (administrator leste opp). I praksis ble de lest opp kun dersom parter anmodet om det, eller når retten fant opplesning nødvendig og hensiktsmessig.

Det finnes imidlertid en relativt ny regel, som tråde i kraft i oktober 2019, som tilsier at alle dokumentbevis som retten tillot gjennomført, anses som opplest ved hovedforhandlingens avslutning selv om disse i realiteten ikke er lest opp. I det tilfellet er retten pliktig til å notere i rettsboken en slik «opplesningsantagelse». Det sees på som lovfesting av langvarig praksis i straffesaker.

SIVILPROSESS

Tilsvarende saksgang som i straffesaker, men noe annerledes avslagsgrunner. Det fremstår som noe enklere for private parter å føre bevis, herunder dokumentbevis i sivil prosess.

En relativt ny regel i den polske sivilprosessloven innførte en viss automatikk når det gjelder føring av dokumentbevis i sivile saker. Regelen tilsier at alle dokumenter som er tilsendt eller fremlagt i saken, f.eks. vedlegg til prosesskriv eller delt ut under et rettsmøte, får en formell status som en del av saksdokumentene, og med dette utgjør bevis i saken uten at retten er pliktet til å fatte en kjennelse. Eneste tilfellet når retten skal komme med en formell avgjørelse er når dokumentbeviset ikke tillates fremmet. Avslagsgrunner er spesifisert i sivilprosessloven. Et slikt avslag, på lik linje som i straffe-prosess, kan utgjøre en ankegrunn.

Høsten 2019 trådte det for øvrig i kraft en rekke andre nye bestemmelser i den polske sivilprosessloven som har som mål å effektivisere prosessen. Dette særlig hva gjelder hovedforhandlinger hvor begge parter er juridiske enheter. Det understrekes at kun noen av dem er av betydning for bevisføring. Av hensyn til prosessøkonomi ble det åpnet for at partene kan inngå «en bevisavtale», noe som er en reell avtale mellom partene om at spesifikke typer bevis uteblir. En viktig innskrenking er at dette kun gjelder dersom tvisten er avtalerelatert. Dette temaet kan utdypes i egen redegjørelse dersom ønskelig.

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

FELLES:

Lang saksbehandlingstid hos polske domstoler har i alle år vært et vedvarende problem. Dette gjelder både i straffesaker og sivile saker. Det har selvfølgelig satt sitt spor på hvordan bevisregelverket håndheves. En grunn til dette er at hovedforhandlinger høyst sjeldent foregår dag etter dag. Som oftest berammes de direkte av administrator «fra rettsmøte til rettsmøte» gjerne med flere ukers eller måneders pause. I straffesaker kan ikke hver enkelt pause overstige 42 dager. Retten fortsetter å treffe prosessuelle beslutninger i pauser, bl.a. kjennelse vedrørende bevisbegjæringer. Pause som overstiger 42 dager, anses som utsettelse av hovedforhandling.

Ifølge straffeprosessloven er pauser målrettet bl.a. på å gi partene tid til å forberede bevisbegjæring. Dette gir partene ytterligere tid til å se hvordan saken (bevisbildet) utvikler seg og deretter vurdere eventuelle supplerende bevisbegjæringer. For dokumentbevis er det selvfølgelig mest relevant å legge frem supplerende dokumenter som vedlegg til prosesskriv.

Med sikte på effektivisering, endres prosesslovene relativt ofte. Domstolsapparatet og øvrige aktører møter som følge av dette en krevende oppgave når de deltar i flere parallelle hovedforhandlinger som, grunnet sakenes oppstartsdato, håndheves etter ulike regelverk. Eksempelvis trådte det i kraft en stor endring i straffeprosessloven sommeren 2015. Hovedmålet til reformen var bl.a. å øke kontradiksjon i straffesaker, herunder at bevis skulle dokumenteres av de som begjærte beviset ført. Hele reformen ble imidlertid trukket tilbake i starten av 2016, etter at nåværende regjering iverksatte sin politikk.

STRAFFPROSESS:

Påtalemyndigheten lister ønskede bevis i tiltale (noe som tilsvarende påtalemyndighetens bevisoppgave i Norge). Den tiltalte får en frist til å komme med et tilsvarende på tiltalebeslutning, hvor en fremmer egen bevisbegjæring (forsvarerens bevisoppgave i Norge).

Retten får dokumentene levert for å kunne ta stilling til om bevisbegjæring fører frem. Dokumentene legges ved begjæringen eller leveres i neste rettsmøte. Det samme sendes/deles ut til motparten. På den måten er dokumentbeviset gjennomgått av alle aktører. Med mindre det

er problemstillinger som ønskes diskutert på neste rettsmøte, er det sjeldent et reelt behov for å lese opp dokumentene som er innsendt i saken.

Opplesning er etter dette aktuelt i to tilfeller: enten dersom det kreves av partene, eller når retten anser det som nødvendig. Det er administrator som har hovedansvaret for styring av hovedforhandling, og det er dermed administrator som eventuelt leser opp dokumentene som føres som bevis.

Innholdet i dokumentbevis som retten innhentet på eget initiativ kommuniseres overfor partene under et rettsmøte. Dette ved opplesning av hele eller deler av dokumentet, eventuelt administrators oppsummering av dokumentets innhold.

Praksis varierer dog fra sak til sak. Dette avhengig av instans, partenes innstilling, og ikke minst dommere som kan anse opplesning som nødvendig. Man kan allikevel trekke en forsiktig konklusjon om at før den siste relevante lovendringen trådte i kraft, ble partene i stadig flere saker enige om at dokumentene anses som opplest/dokumentert uten at de faktisk leses opp høyt.

Før bevisføring avsluttes spør retten om bevisføringen ønskes supplert. Etter det opplyste var det en viss praksis rundt det å spørre om det ønskes at noen spesifikke dokumenter blir lest opp høyt. Dersom ingen av aktørene kommuniserer et slikt ønske, kommer en regel innført i oktober 2019 til anvendelse: alle dokumentbevis som retten tillot fremmet anses som opplest uten en faktisk opplesning.

Tilbakemeldinger jeg fikk fra mine praktiserende kollegaer i Polen peker på at det fortsatt finnes enkelte aktører som henger igjen i det gamle regelverket. Dette fører til tidkrevende opplesning av deler av dokumentbevisene før bevisføring avsluttes.

Electronic or physical?

Alt foregår på papir. Det finnes ikke noen tilsvarende løsning til den norske aktørportalen.

Forutsatt at samtlige prosesskriv, herunder bevisbegjæringer må forkynnes for motparten, har alle parter (og retten) de samme dokumentene på samme tidspunkt. Det er imidlertid ingen som

sitter igjen med ansvaret for at alle bruker det samme kopisettet i retten. Det utarbeides ikke noe som tilsvarer norsk faktisk utdrag.

Dersom forsvarer ønsker å følge med på bevisføringen må de sørge for å ha egne kopier eller skann av dokumentene på sin egen laptop. På generell basis kan det nevnes at trøbbel med å få tilgang til samtlige saksdokumenter starter tidlig. Forsvareren må selv sørge for å hente inn et kopisett fra politiet/påtalemyndigheten. Dette gjøres enten ved å betale et gitt beløp per side eller ved oppmøte (ofte outsourcet til en fullmektig) hos påtalemyndigheten for å ta bilder av saksdokumentene.

Kopier av dokumenter som retten innhentet på eget initiativ må partene anmode retten om å få utlevert.

SIVILPROSESS:

Ny sivilprosesslov, som trådte i kraft i november 2019, har som mål å effektivisere rettergang i Polen, eksempelvis gjennom en mye mer detaljert saksforberedelsesfase. Både plikt til å innlevere tilsvar, innføring av mulighet for saksforberedende rettsmøter, og tidsplan for hovedforhandling, er alle relativt nye løsninger i den polske sivilprosessen.

Dokumentbevis legges ved stevning og tilsvar, innleveres under saksforberedelse, eller senere ved hovedforhandling. Så lenge retten ikke har fattet en kjennelse om at enkelte bevis ikke tillates ført, blir dokumentene en del av bevisbildet uten opplesning.

Retten kan beslutte at f.eks. et originalt dokument skal presenteres under hovedforhandling eller på annen måte gjøres tilgjengelig for en av dommere utenfor rettsmøte.

De fleste hovedforhandlinger er meget tidkrevende og strekker seg utover flere uker/måneder/år. Det ligger derfor i prosessens natur at når nye opplysninger dukker opp, oppstår det et behov for å dokumentere disse. Noe som gjøres skriftlig ved dokumentinnsendelse som vedlegg til prosesskriv.

En annen interessant mulighet for å begjære dokumentbevis ført på, er å anmode retten om å innhente/pålegge utlevering av eksempelvis dokumenter fra en tredjepart. På lik linje med i straffeprosess, må partene må anmode om å få en kopi av et slikt innhentet dokument.

Det finnes også en mulighet hvor retten fører bevis som ikke var begjært (ex officio). Adgangen her er imidlertid mye snevrere enn i straffesaker, og kan føre til ankegrunner.

Det er for øvrig mange forskjellige typer saksgang innen sivilprosess som har fått egne regler i sivilprosessloven. F.eks. sivilprosess for profesjonelle aktører som tilsier at prosessen er enklere, og i mye større grad styrt av partene selv.

Ut ifra tilbakemeldinger som jeg fikk fra praktiserende kollegaer i Polen fremstår det som om i sivilprosess, i mye større grad enn i straffeprosess, er partene oftere enige om at dokumentene anses som dokumentert uten at de nødvendigvis leses opp i retten. Parter kan vise til enkelte opplysninger som fremkommer av dokumenter som ble lagt ved prosesskriv eller utdelt i retten, men det er ikke noe krav om 'dokumentasjon' under hovedforhandling på samme måte som er i Norge.

Av praktiske hensyn, som regel mangel på tid, er det så godt som aldri aktuelt med opplesning av dokumentbevis i en sivil sak. Så lenge dokumentene er en del av saksdokumentene, dvs. bevisbegjæring ikke avslås av retten, anses dokumentene som en del av bevisbildet som retten er kjent med, og som skal tas i betraktning før domfastsettelse. Det understrekes at gitt administrators styringsrolle, kan retten alltid bestemme at enkelte dokumenter skal presenteres direkte under hovedforhandling.

Electronic or physical?

Alt foregår på papir. Der finnes ikke noen tilsvarende løsning til den norske aktørportal.

Forutsatt at samtlige prosesskriv, herunder bevisbegjæringer må forkynnes for motparten, innehar alle parter (og retten) samme dokumenter. Det er imidlertid ingen som sitter med ansvaret for at alle bruker det samme kopisettet i retten. Det utarbeides ikke noe som tilsvarer norsk faktisk utdrag.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

STRAFFEPROSESS

Alle bevis bør fremmes retten så tidlig som mulig. Enten som vedlegg til tiltale, tilsvarende til tiltalte, prosesskriv eller utdelt under rettsmøte. Motparten kan be om frist for å imøtegå motpartens bevis. I og med at administratoren har ansvar for å styre hovedforhandlingen, kan det settes frister for å begjære bevisføring. Disse fristene har en mer organisatorisk karakter og eventuell overseelse får ikke reelle konsekvenser. Så lenge beviset bidrar til oppklaring av saken, fører begjæringen som oftest frem. Det er mye lavere terskel enn i sivile saker. Det er en rekke bestemmelser som regulerer når en bevisbegjæring kan avslås (disse kan beskrives/oversettes dersom ønskelig). Så lenge for sent innsendt bevis belyser skyldspørsmålet er det meget liten sannsynlighet for at retten ikke tillater det ført.

I store saker gjennomføres det et saksforberedende møte, hvor partene bl.a. presenterer sitt standpunkt når det gjelder bevis, herunder rekkefølge for presentering av bevis.

En formell grense for å begjære dokumentbevis er imidlertid bevisføringen avslutning. Retten er forpliktet til å forespørre partene om bevisførsel ønskes supplert før hovedforhandlingen endelig avsluttes. Herunder er det eksempelvis mulig å fremme en ny begjæring om dokumentbevis. Denne fristen er imidlertid ikke absolutt. Den endelige grensen er kunngjøring av dom. En avsluttet hovedforhandling kan nemlig – unntaksvis – gjenåpnes dersom spesielle omstendigheter spiller inn, f.eks. supplering av avgjørende bevis.

SIVILPROSESS:

Alle bevis bør fremmes retten så tidlig som mulig. Samtlige bevisbegjæringer bør sendes retten før hovedforhandlingens oppstart. Enten som vedlegg til stevning, tilsvarende, prosesskriv eller utdelt under saksforberedende rettsmøte. Eventuelt, ut fra sakens utvikling, under hovedforhandlingens rettsmøter.

Dersom retten anser det som nødvendig, eksempelvis av hensyn til sakens kompleksitet, er partene forpliktet til å presentere samtlige bevis innen en saksforberedende frist. Oversittelse av fristen kan føre til at bevis ikke tillates ført, med mindre parten kan sannsynliggjøre at

bevisbegjæring på et tidligere tidspunkt ikke var mulig eller at behovet for beviset oppstod senere (f.eks. vedkommende ikke var kjent med bevisgrunnlaget som nå begjæres belyst for retten).

Med utgangspunktet i hovedforhandlingens tidsplan, kan retten sette frister f.eks. for fremleggelse av dokumentbevis. Finnes det ikke en tidsplan, har retten ansvaret for å sette frister som organiserer hovedforhandling. Motparten kan be om frist for å imøtekomme andres bevis. Jo mer profesjonelle partene i en sivilsak er, jo kortere og strengere frister for å begjære supplerende bevisføring.

Dersom det ikke ble gjennomført en saksforberedelse slik som beskrevet ovenfor, utgjør hovedforhandlingens avslutning en definitiv grense for å begjære bevisføring. I alle tilfeller «uten ubegrunnet forsinkelse». Det faktum at retten på hvert trinn av saken kan avslå bevisbegjæring er en slags sikkerhetsventil for at prosessen ikke treneres med uhensiktsmessige bevisbegjæringer.

Frem til hovedforhandlingens avslutning kan retten bestemme at bevisføring gjentas eller suppleres.

Et interessant unntak i bevisreglene tilsier at dersom det fremstår som ubetenkelig, kan enkelte bevis (enten begjært eller ex officio) føres etter at hovedforhandling er avsluttet. Loven lister opp bl.a. dokumentbevis utferdiget av et forvaltningsorgan, domstols eksisterende saksdokumenter eller namsmannens sine saksdokumenter. I praksis gjør retten seg kjent med disse dokumentene og tar innholdet i betraktning før saksavgjørelse fattes.

6.12 Slovenia

Mag. Blaž Možina på vegne av Supreme Court Judge Nina Betetto

a) Civil procedure

- 1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?**

In regard to reading out loud documentary evidence in court hearings (what is the focus of your question) there is a special provision in our Civil Procedure Act, which states:

«Documents are read out at the hearing only if a literal record of the document has to be emphasized or if the judge deems it necessary (Art. 226/6).»

It is therefore (in civil cases) not necessary that the documentary evidence is read out loud. This paragraph was added to the Civil Procedure Act in 2017 because reading the documents out loud can be time consuming, uneconomical and delays the proceedings.

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

In practice, judges in civil cases state on the record that the court has looked at the documents in the file and is acquainted with them/has read them. Documents are usually not read out loud. All documents in the file are in physical form (one copy is also given to the parties) and are also presented at the hearing (if it is necessary) in physical form.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

No, there are no special guidelines as this is usually not a time-consuming part of the main hearing.

b) Criminal procedure

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

Pursuant to Article 339 of the Slovenian Criminal Procedure Law (hereinafter CPA) a) the crime scene minutes (if search is conducted out of the main hearing), b) the home and body search and seizure minutes, c) the minutes on the identification of persons, objects or crime scenes, d) documents, books, files and other evidentiary documents, shall be read at the main hearing by the parties or entitled proponents or by the presiding judge, if the evidence is

examined *ex officio*. The presiding judge may order the reproduction of an audio or video recording of an investigative act. Documentary evidence shall be submitted in the original, if possible.

The second paragraph of Article 339 CPA provides that the presiding judge may order a) that the parties or entitled proponents briefly summarize the content of the documents or b) that there is no need to read them, if the panel has already become aware of the content and others (parties, etc.) was given the opportunity to do so. The previous written record of the hearing of the witness or expert shall always be read, if it is necessary to recover the memory or to clarify the contradictions. The previous written record of the hearing of the defendant shall also be read, if it is necessary to examine his confession or to clarify contradictions. If the entitled prosecutor (state prosecutor or substitute private prosecutor), defendant or his defending counsel immediately object to the order of the presiding judge that the content of the documents be briefly summarized or not read, the panel shall decide. The minutes of the main hearing shall contain the order of the presiding judge, a note that the panel has acquainted himself with the text of the documentary evidence, that the others have had the opportunity to acquaint themselves with the documentary evidence, and that the possibility to object the order was given. The objection itself shall also be included in the minutes.

According to the Slovenian criminal procedure law the documentary evidence may therefore be presented before the court in several ways:

- 1) reading at the main hearing (read by either the party or the entitled proponent or the presiding judge);
- 2) summarizing the essential content of the documents at the main hearing;
- 3) deviation from the reading or summarizing the documents at the main hearing (if presiding judge ordered it and the panel has already become aware of the content and others (parties, etc.) was given the opportunity to get acquainted with the documents).

However, the previous written record of the hearing of the witness or expert should always be read, if it is necessary to recover the memory or to clarify the contradictions. The same applies to previous/last written record of the hearing of the defendant, if it is necessary to examine his confession or to clarify contradictions.

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

In criminal cases the documentary evidence is mostly presented in physical form.

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

There are no special rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence, but according to Article 15 of the CPA the court shall undertake appropriate measures to ensure that proceedings are conducted without unreasonable delay and to prevent abuse of rights of the parties.

6.13 Spain

Professor Fernando Gascón Inchausti

1) What is the procedure in handling the presentation of primary documentary evidence in court hearings according to statutory provisions (both civil and criminal cases)?

In civil cases, documents shall accompany the written statement of claim and the written statement of defence. Preclusion applies (so documents will be accepted at a later stage if it is shown that they could not have been gathered before). After having received the statements of claim and defence, there will be two hearings:

a) A preliminary hearing, where procedural issues will be dealt with and where evidence to be taken shall be proposed by the parties. At this hearing the parties have the burden to formally require that the documents they accompanied to their statements of claim/defence are accepted by the court as evidence. This is also the moment to challenge the documents produced by the other party.

b) A main hearing, serving as a trial in common law tradition countries. At this phase documents will not be read out loud. Witnesses, parties and experts will be examined and references to documents may be done if relevant to the questioning. But, in principle, the court will read the documents by itself outside the hearing.

In criminal cases the situation is similar. Documents are produced by the parties together with their written statements. They may be read out loud during the trial as a support for questioning parties, witnesses and experts (e.g., if their authenticity is challenged).

2) How is the documentary evidence presented in practice – in accordance with the wordings of the statutory provisions? Electronic or physical?

Practice at this point does not diverge from statutory provisions.

Documents are only read out loud when it makes sense for the purposes of the examination of parties, witnesses or experts (for instance, in a criminal case, in order to ask the accused whether he recognises the signature in the forged document as his own).

3) Are there any guiding rules regarding the timeframe for the presentation of documentary evidence in main hearings?

No, they are not necessary.

6.14 Italia

Reglene er bevisfremlegging er høyt spesialisert. Forespørselen er derfor sendt til tre ulike personer for 1) administrativ prosesslovgivning, 2) sivilprosess (inkludert arbeidsrett) og 3) straffeprosess. Vi har mottatt svar fra to av disse;

– Professor Michele Taruffo for Civil Procedural Law (including Labor Law)

– Professor Aldo Travi for Administrative Procedural Law

Professor Michele Taruffo for **Civil Procedural Law (including Labor Law)**

1) Documentary evidence is usually presented in its original written form (or in copies: art.212 Code of Civil Procedure). There is no need of reading documentary evidence in court meetings.

2) Usually such an evidence is presented in its physical form (art. 2699–2712 of the Civil Code; art. 214–227 Code of Civil Procedure)

3) It is normally the judge that establishes time limits for the presentation of documentary evidence (art.210 Code of Civil Procedure)

In general, consider that in Italian procedural law evidence is a very complex and technical matter.

Professor Aldo Travi for **Administrative Procedural Law**

The investigation into the Italian administrative Courts, since its establishment (1889), has been carried out mainly with the examination of documents. The regulation of the administrative process is contained in a special code, approved with a decree of 2010: I am attaching a link to the English text of the code:

https://www.giustizia-amministrativa.it/documents/20142/93385/The_Code_of_administrative_trial.pdf/2809140d-bb4c-020d-6450-46b8ee58e88e

The documents are filed in Court by the parties, but also the judge can order their filing with the administration, if he believes they can be useful for a better knowledge of the facts and is convinced that the private parties were unable to know them. There are no size limits in the documents that the parties can file in court.

The documents can be filed by the defendants of the parties, without the need to be authorized by the judge, up to forty days before the hearing. In the following ten days the defenders of the parties can present briefs, in which they also discuss the documents presented in court.

The administrative process in Italy provides for a first instance, which is the responsibility of the regional administrative courts, and an appeal, which is the responsibility of the Council of State. In the appeal judgment, the filing of new documents is not allowed, unless it can be shown that it had not been possible to deposit them for objective reasons.

For two years the filing of documents and memories in the administrative process has been carried out electronically, and no longer by delivering the physical document. The information in documentary evidence does not have to be read out in the court hearing. The deposit is sufficient.